

Вангела Я.С.

Заклад вищої освіти «Університет Короля Данила»

Науковий керівник: Луцький Р. П.,

доктор юридичних наук, професор,

директор Науково-дослідного інституту

імені Академіка Івана Луцького

Університету Короля Данила

м. Івано-Франківськ

ПРОФІЛАКТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД МОЛОДІ

Проблема правопорушень серед молоді є однією з найгостріших у сучасному суспільстві. Швидкі соціальні зміни, вплив масової культури, а також економічні труднощі створюють сприятливий ґрунт для девіантної поведінки підлітків. Зростання кількості злочинів, вчинених неповнолітніми, вимагає розробки ефективних заходів профілактики, спрямованих на нейтралізацію причин та умов, що породжують правопорушення.

Тож пропоную розібратися в цьому питанні більш детально та знайти вихід з цієї досить складної ситуації. Перш за все потрібно зрозуміти природу самих порушень.

Перш за все потрібно зрозуміти природу самих правопорушень. Чому підлітки вдаються до протиправних дій? Відповіді на це питання можуть бути різними: від впливу негативного оточення до проблем у сім'ї. Часто причиною правопорушень стають соціальні фактори, такі як бідність, відсутність перспектив. Не менш важливу роль відіграють і психологічні чинники: низька самооцінка, невпевненість у собі, агресивність. Крім того, сучасна масова культура, яка пропагує насильство і матеріалізм, також сприяє зростанню ювенальної злочинності.

Ювенальна злочинність – це негативне соціальне явище, що проявляється у систематичному вчиненні правопорушень особами у віці 14–17 років, характеризується певними кількісними і якісними показниками та зумовлене низкою специфічних соціально-психологічних детермінант. [1]

У цьому віці підлітками вчиняється до 62% злочинів від загальної кількості, злочинцями стають як безпритульні, вихідці із неблагополучних сімей, так і цілком педагогічно та матеріально благополучних. Причиною підліткової злочинності найчастіше є неналежний догляд за дітьми батьків або їхня відсутність, зниження рівня життя, які з втратою прибутку втрачають і моральні цінності, також згубний вплив телебачення та інтернету справляє негативний вплив на неповнолітніх. [2]

Серед підлітків є поширеною думка, що до повноліття за їх правопорушення відповідають батьки. Але, насправді, це твердження є помилковим.

Законодавством передбачено конкретні випадки, коли юридична відповідальність неповнолітніх починається з 16 років, а за вчинення деяких кримінальних правопорушень і з 14 років.

Загалом тут можна виділити два види правопорушень – адміністративну та кримінальну.

Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. [3]

Адміністративну відповідальність несуть особи, яким на момент вчинення злочину виповнилось 16 років. Відповідальність за осіб, віком від 14-ти до 16-ти років, покладається на законних представників у вигляді штрафу. До неповнолітніх віком 16-18 років, які скоїли адміністративні проступки, можуть бути застосовані заходи впливу або адміністративні стягнення.

Кримінальним правопорушенням є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення.

Згідно статті 22 ККУ кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до моменту вчинення кримінального правопорушення виповнилося шістнадцять років, в деяких випадках кримінальна відповідальність настає з чотирнадцяти років за вчинення кримінальних правопорушень як наприклад: умисне вбивство, умисне тяжке тілесне ушкодження, жорстоке поводження з тваринами, бандитизм, з'валтування, крадіжка. [4]

Одним із напрямів у боротьбі зі злочинністю взагалі та злочинністю неповнолітніх зокрема є профілактична діяльність. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх в Україні проводиться зусиллями соціально-психологічних служб, педагогів, співробітників соціальних служб, служб у справах неповнолітніх, працівниками правоохоронних органів. За допомогою координаційно-методичної ради з правової освіти населення налагоджена співпраця між різними суб'єктами профілактики, у застосуванні переважно групових та масових форм роботи та приділяється неналежна увага до інтерактивних методів (тренінгів, рольових ігор тощо), які сприяють кращому засвоєнню інформації дітьми.

Загалом, під профілактикою правопорушень розуміють діяльність державних органів і громадськості, що має системний характер як за комплексом заходів, так і за колом суб'єктів, які її здійснюють, спрямовану на недопущення виникнення, усунення, послаблення або нейтралізацію причин та умов злочинності, окремих її видів та конкретного злочину. [5]

На сьогодні в чинному законодавстві України не закріплена процедура проведення профілактики правопорушень у дитячому середовищі. Законодавчо встановлено лише деякі аспекти діяльності ювенальної юстиції. В Україні система ювенальної юстиції в сучасному форматі набула розвитку Указом Президента України від 24 травня 2011 року № 597/2011, яким схвалена Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні. Проте, на жаль, відсутня цілісна законодавча система ювенальної юстиції, спрямована саме на її регламентацію.

Органи місцевого самоврядування та представники Національної поліції також відіграють ключову роль у формуванні спрямованостей загалом у спектрі галузей: політика соціального забезпечення та підтримка сімей, спрямована на сприяння батькам у виконанні їх обов'язків; сфера освіти (запровадження освітніх програм, спрямованих на попередження правопорушень та булінгу); організація культурно-масових заходів та дозвілля підлітків; сфера охорони здоров'я (запобігання домашньому насиллю та пропаганда здорового способу життя) тощо. Враховуючи зарубіжний досвід та Стратегію нашої країни стосовно профілактики правопорушень у дитячому середовищі, на наш погляд, її ефективність залежить від низки факторів. По-перше, це оптимізація взаємодії владних структур, які безпосередньо задіяні у вирішенні цього питання, по-друге, це запровадження на одному рівні як заходів превенції, так і тих, які спрямовані на профілактику повторних правопорушень. [6]

Найпереконливішим прикладом для юних є насамперед їхня родина. Саме тому органи місцевого самоврядування і державної влади зобов'язані не самоусуватись від сприяння у працевлаштуванні батьків, які виховують дітей, а неблагополучні сім'ї мають перебувати під неослабним контролем громадськості.

Не менш важливо організувати роботу позашкільних гуртків і центрів дитячої творчості з урахуванням уподобань сучасних дітей. Парадокс, але вихованці більшості гуртків навіть у районних центрах займаються художньою вишивкою, оригамі, малюванням, що більше до вподоби дівчаткам. А куди подіти свою енергію хлопчикам?

Як засвідчили прокурорські перевірки, керівники окремих закладів свідомо фальсифікують відомості про дітей, що нібито відвідують гуртки. Як наслідок — бюджетні кошти фактично марнуються, не даючи користі вихованню дітей.

Це серйозний привід замислитись над тим, наскільки конкурентоздатна нинішня система позашкільного виховання порівняно з комп'ютерними клубами і кафе часто досить сумнівного рівня, де замість клубів і будинків культури «розважається» молодь.

На часі — проведення відповідних реформ у системі ювенальної юстиції, у тому числі судах, органах прокуратури та інших правоохоронних органах. На цьому акцентують глава держави, Генеральний прокурор України. Важливим є створення спеціалізованих ювенальних судів, здатних ухвалювати справді виважені рішення. Зростання кількості повторних злочинів, скоєних неповнолітніми, свідчить, що призначення умовного покарання не завжди застерігає від повторення вже раз допущених помилок. Особливо тоді, коли юний правопорушник і надалі залишається без належної опіки.

Ефективна профілактика ювенальної злочинності – це складне завдання, яке вимагає комплексного підходу. Важливо розуміти, що причини правопорушень серед молоді різноманітні і потребують індивідуального підходу. Для досягнення успіху необхідно об'єднати зусилля сім'ї, школи, держави та громадських організацій. Особливу увагу слід приділяти ранній профілактиці, розвитку соціальних навичок у підлітків та створенню сприятливого середовища для їхнього зростання. Лише спільними зусиллями ми зможемо забезпечити безпечне майбутнє для наших дітей.

Список використаних джерел:

1. Сизенко А.С. Право і суспільство. Особливості визначення ознак ювенальної злочинності. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/2a13b7ef-1a97-43d6-823e-0df6ee3e6f3b/content>
2. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх. URL: <https://stsaltiv.gov.ua/useful-info/profilaktika-pravoporushen-sered-nepovnolitnih>
3. Офіційний портал Верховної Ради України. Кодекс про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
4. Офіційний портал Верховної Ради України. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Особливості діяльності щодо профілактики правопорушень. URL: <http://zdschool1.rv.ua/%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%B%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%B0/>
6. Сумський державний університет. 2022 р. Дудченко В.В. Адміністративно-правові засади взаємодії органів ювенальної превенції та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання правопорушенням у дитячому середовищі. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/88595/3/%d0%94%d0%b8%d1%81%d0%b5%d1%80%d1%82%d0%b0%d1%86%d1%96%d1%8f%20%d0%94%d1%83%d0%b4%d1%87%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%92.%d0%92.%20%20%28%d1%84%d0%b0%d0%b9%d0%bb%20%d0%b1%d0%b5%d0%b7%20%d0%bf%d1%96%d0%b4%d0%bf%d0%b8%d1%81%d1%83%29.pdf;jsessionid=6913A5B122DA11B5C9923A1B5C689B27>